

דניאל וחבריו בחצר המלך - דניאל א'

נעמה גולן (שיעור מס' 110)

מבנה הסיפור – דניאל א

2-1 : **אקספוזיציה** (א) בשנת שלוש למלכות יהויקים מלך יהודה בא נבוכדנאצר מלך בבל ורושלים ויצר עליה: (ב) ויתן אדני בידו את יהויקים מלך יהודה ומקצת כלי בית האלהים וביאם ארץ שנער בית אלהיו ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו:

7-3 : מבחן החכמה-

(ג) ויאמר המלך לאשפנז רב סריסיו להביא מבני ישראל ומזרע המלוכה ומן הפרתמים: (ד) ילדים אשר אין בהם כל מאום מום וטובי מראה ומשפילים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע ואשר פח בהם לעמד בהיכל המלך וללמד ספר ולשון כשדים: (ה) וימן להם המלך דבר יום ביומו מפת בג המלך ומיין משתיו ולגדלם שלוש ומקצתם יעמדו לפני המלך: (ו) ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה: (ז) וישם להם שר הסריסים שמות וישם לדניאל בלטשאצר ולחנניה שדרך ולמישאל מישאך ולעזריה עבד נגו:

8 : **נקודת המפנה בסיפור-** (ח) "וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפתבג המלך ויבין

משתיו ויבקש משר הסריסים אשר לא יתגאל"
ובעקבות זאת:

16-9 : סיפור התזונה:

(ט) ויתן האלהים את דניאל לחסד ולרחמים לפני שר הסריסים: (י) ויאמר שר הסריסים לדניאל נרא אני את אדני המלך אשר מנה את מאכלכם ואת משתיכם אשר למה נראה את פניכם זעפים מן הילדים אשר כגילכם וחבתם את ראשי למלך: (יא) ויאמר דניאל אל המלצר אשר מנה שר הסריסים על דניאל חנניה מישאל ועזריה: (יב) נס נא את עבדיך ימים עשרה ויתנו לנו מן הזרעים ונאכלה וימים ונשתה: (יג) ונראו לפניך מראינו ומראה הילדים האכלים את פתבג המלך וכאשר תראה עשה עם עבדיך: (יד) וישמע להם לדבר הזה וינסם ימים עשרה:

(טו) **ומקצת ימים** עשרה נראה מראיהם טוב ובריאי בשר מן כל הילדים האכלים את פתבג המלך: (טז) ויהי המלצר לשא את פתבגם ויין משתיהם ונתן להם זרענים:

20-17 : תוצאות מבחן בחוכמה:

(יז) והילדים האלה ארבעתם נתן להם האלהים מדע והשכל בכל ספר וחכמה ודניאל הבין בכל חזון וחלמות:

(יח) **ולמקצת הימים** אשר אמר המלך להביאם וביאם שר הסריסים לפני נבכדנצר: (יט) וידבר אתם המלך ולא נמצא מפלם כדניאל חנניה מישאל ועזריה ויעמדו לפני המלך: (כ) וכל דבר חכמת בינה אשר בקש מהם המלך וימצאם עשר ידות על כל החרטמים האשפים אשר בכל מלכותו:

21- סיום הסיפור

(כא) ויהי דניאל עד שנת אחת לכורש המלך:

"ודניאל וקרוביו החליטו לחיות חיי סיגופים ולהינזר ממאכלי שולחן המלך ומכל מאכלי בשר בכלל. והוא בא אל אשפז הסריס, שהוטל עליו לטפל בנערים, וביקש ממנו לקחת לעצמו את המזון המובא להם מאת המלך להיות לו למאכל ולהמציא להם לאכילה (במקומם) קטניות ותמרים וכל מאכל שירצה שאינו בא מבעלי חיים, כי מתאוים הם אל מזון מעין זה וכל מזון אחר תועבה להם. אמר (להם) אשפז, שאמנם מוכן הוא לעזור להם בחפצם זה, אלא שחושש הוא שמא יתגלה מעשם למלך מחמת כחישות גופם ושנוי פניהם שהרי הכרח הוא שגופם וצבע (עורם) ישתנו יחד עם שינוי מזונותיהם ובפרט, כשפניהם הטובים של הנערים האחרים יענו בהם ויגרמו לסכנה ולעונש לו. ומהיות אשפז זהיר בעניין, פיתוהו הבחורים לספק להם לשם ניסיון את המזון (שביקשו) למשך עשרה ימים ואם לא יבוא שינוי (לרעה) בבריאות גופם, יוסיף לנהוג כלפיהם כך, שהרי לא יגרם להם עוד נזק מבחינה זו, ואם יראה (שצורתם) נתמעטה ופניהם רעים משל אחרים, יחזירם אל אופן חייהם הראשון. ברם, לא זו בלבד שלא נגרם להם כל נזק מהמזון שהוגש להם, אלא נעשו חסונים בגופם וגדולים מאחרים באופן שאלה, שחיו על מאכלי המלך נראו כירודים, ואילו דניאל וחבריו, דומה היה שהם חיים בשפע ובכל תענוג. מאותו יום ואילך לקח לו אשפזו בביטחון מה שנשלח יום יום כסדרו משולחן המלך בשביל הבחורים וסיפק להם את המזון שהזכרנו. והואיל שרוחם של הבחורים נעשתה עי כך טהורה ורעננה ללימודים וגופם נתמלא יתר מרץ לעבודה- כי לא הכבידו ולא העיקו על רוחם במאכלים שונים ועל ידי כך לא החלישו גם את גופם- למדו בקלות כל חכמה ודעת שהייתה מצויה אצל העברים והכשדים. ביחוד דניאל שכבר קנה בקיאות מספיקה בחכמה השתדל ללמוד (עוד את חכמת) פתרון חלומות, אף אלוהים נגלה אליו".

(יוספוס, קדמוניות היהודים, עמ' 361.)

"לחסד ולרחמים – עם כי הוא לא מילא שאלתו, מכל מקום לחסד יחשב מה שלא גער בו והשיבו בדברים רכים והיה מעלים עין במעשה המלצר"

(מצודת דוד בפירושו לדניאל א 9)

בין יוסף, נחמיה ודניאל:

יוסף (ברא' לט)	נחמיה (נחמ' א-ב)	דניאל (דני' א)
"וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְטֵא אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֵנוּ בְּעֵינָי שֶׁר בֵּית הַסֵּהר" (ברא' לט 21)	(יא) אָנָּה אֲדַנִּי תְהִי נָא אֲזַנְךָ קִשְׁבָּת אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תְּפִלַּת עַבְדֶּיךָ הַחֹפְצִים לִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ וְהַצְּלִיחָה נָא לְעַבְדְּךָ הַיּוֹם וַתִּנְהוּ לְרַחֲמִים לִפְנֵי הָאֵישׁ הַזֶּה וְאֲנִי הַיִּיתִי מִשְׁקָה לְמֶלֶךְ: (נחמ' א 11)	"וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים אֶת דְּנִיָּאל לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לִפְנֵי שֶׁר הַסֵּרְיִסִים" (דני' א 9)
"וַיִּתֵּן שֶׁר בֵּית הַסֵּהר בְּיַד יוֹסֵף אֶת כָּל הָאֲסִירִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֵּהר וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׂם הוּא הָיָה עֹשֶׂה" (22)	(ה) וְאָמַר לְמֶלֶךְ...אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנִי אֶל יְהוּדָה אֶל עִיר קְבָרוֹת אֲבֹתַי וְאֲבִינָה: (ו) וַיֹּאמֶר לִי הַמֶּלֶךְ וְהִשְׁגַּל יֹשְׁבֵת אֶצְלוֹ עַד מָתִי יְהִי מִהַלְבֵּד וּמְתִי תִשׁוּב וַיִּיטֵב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַחְנִי וַאֲתַנְהוּ לוֹ זָמַן:	"וַיְהִי הַמְּלָצֵר נִשְׂא אֶת פְּתִיחַם וַיִּינֵן מִשְׁתֵּיהֶם וַנִּתֵּן לָהֶם זֶרְעָנִים" (16)